

2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis

P9_TA(2021)0148

Daphnės Caruanos Galizijos nužudymas ir teisinės valstybės padėtis Maltoje

2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Daphnės Caruanos Galizijos nužudymo ir teisinės valstybės padėties Maltoje (2021/2611(RSP))

(2021/C 506/09)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 2, 4, 5, 6, 7, 9 ir 10 straipsnius,
 - atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 6, 7, 8, 10, 11, 12 ir 47 straipsnius,
 - atsižvelgdamas į savo 2017 m. lapkričio 15 d. rezoliuciją ⁽¹⁾, 2019 m. kovo 28 d. rezoliuciją ⁽²⁾ ir 2019 m. gruodžio 16 d. rezoliuciją ⁽³⁾ dėl teisinės valstybės padėties Maltoje,
 - atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto Demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių stebėsenos grupės nuo 2017 m. lapkričio 15 d. vykdytus klausymus, pasikeitimus nuomonėmis ir delegacijų vizitus,
 - atsižvelgdamas į Demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių stebėsenos grupės pirmininko ir Maltos ministro pirmininko pasikeitimus laiškais, kurių paskutinis įvyko 2021 m. balandžio mėn.,
 - atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 26 d. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliuciją Nr. 2293(2019) „Daphnės Caruanos Galizijos nužudymas ir teisinės valstybės principų laikymasis Maltoje ir už jos ribų – kaip užtikrinti visos tiesos atskleidimą“,
 - atsižvelgdamas į Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos Teisės reikalų ir žmogaus teisių komiteto 2020 m. gruodžio 8 d. patvirtintą ataskaitą dėl tolesnių veiksmų po Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucijos Nr. 2293 (2019),
 - atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 8 d. Venecijos komisijos nuomonę dėl dešimties aktų ir aktų projektų, kuriais įgyvendinami pasiūlymai dėl teisės aktų pagal nuomonę CDL-AD(2020)006,
 - atsižvelgdamas į Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą,
 - atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-896/19, Republika prieš Il-Prim Ministru ⁽⁴⁾,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 dalį,
- A. kadangi Europos Sąjunga grindžiama pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, vertybėmis; kadangi šios vertybės yra visuotinės ir bendros valstybių narių vertybės;
- B. kadangi teisinės valstybės principas ir pagarba demokratijai, žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, taip pat vertybėms bei principams, įtvirtintiems ES sutartyse ir tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose, yra įsipareigojimai, kuriuos prisiėmė Sąjunga ir jos valstybės narės, ir jų turi būti laikomasi; kadangi pagal ES sutarties 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį Sąjunga gali imtis veiksmų, kad apsaugotų bendras vertybes, kuriomis ji grįsta;

⁽¹⁾ OL C 356, 2018 10 4, p. 29.

⁽²⁾ OL C 108, 2021 3 26, p. 107.

⁽³⁾ Priimti tekstai, P9_TA(2019)0103.

⁽⁴⁾ 2021 m. balandžio 20 d. sprendimas, Republika prieš Il-Prim Ministru, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis

- C. kadangi Chartija yra ES pirminės teisės dalis; kadangi saviraiškos laisvė ir žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas įtvirtinti Chartijos 11 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 10 straipsnyje;
- D. kadangi ES sutarties 19 straipsnio 1 dalyje, Chartijos 47 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintas teismų nepriklausomumo principas ir tai yra demokratinio valdžių atskyrimo principo esmė;
- E. kadangi sistemingas vienos valstybės narės atsisakymas laikytis pagrindinių Europos Sąjungos vertybių ir Sutarčių, prie kurių ji laisvai prisijungė, daro poveikį visai ES;
- F. kadangi 2017 m. spalio 16 d., sprogus automobilyje padėtai bombai, nužudyta su korupcija kovojusi Maltos tiriamosios žurnalistikos atstovė ir tinklaraštininkė Daphne Caruana Galizia; kadangi prieš tai ji buvo tapusi bauginimo kampanijos taikiniu, jai buvo pakartotinai grasinama telefonu, siunčiamais laiškais ir tekstiniais pranešimais, taip pat buvo įvykdytas jos namo padegimas ir nužudytas jos šuo; kadangi prisipažinęs samdomas žudikas 2021 m. kovo 16 d. teisme paliudijo, kad prieš dvejus metus iki Daphnės Caruanos Galizios nužudymo buvo rengiamas ankstesnis atskiras sąmokslas ją nužudyti naudojant šautuvą AK-47;
- G. kadangi Maltos valdžios institucijų vadovaujami nužudymo tyrimai, padedant Europolui, padėjo nustatyti ir pareikšti kaltinimus keliems įtariamiesiems ir vienam galimam nužudymo kurstytojui, t. y. Dubajuje įsikūrusios įmonės „17 Black Ltd.“ savininkui ir buvusiam „ElectroGas Malta Ltd.“ direktorių valdybos nariui, ir šiuo metu vyksta jų teismo procesas; kadangi atliekant tyrimus dalyvavo ir JAV federalinis tyrimų biuras (FTB);
- H. kadangi vieno iš įtariamų bendrininkų liudijimas ir tam tikri teismo posėdžiuose parodyti įrašai suteikė pagrindo įtarti buvusį Maltos ministro pirmininko kabineto vadovą prisidėjus prie nužudymo planavimo, finansavimo ir (arba) bandymo jį nusiųsti;
- I. kadangi buvęs ministro pirmininko kabineto vadovas atsistatydino 2019 m. lapkričio 26 d. po policijos apklausos dėl Daphnės Caruanos Galizios nužudymo; kadangi jis kartu su keliais kitais verslo ryšiais su juo susijusiais asmenimis 2021 m. kovo 20 d. buvo suimtas ir apkaltintas pinigų plovimu, sukčiavimu, korupcija ir klastojimu atskiroje byloje, kuri buvo Daphnės Caruanos Galizios darbo tema; kadangi 2021 m. balandžio 5 d. jis buvo iš kardomojo kalėjimo paleistas už užstatą;
- J. kadangi tuometinis Maltos turizmo ministras, buvęs energetikos ministras, atsistatydino 2019 m. lapkričio 26 d.; kadangi tiriamosios žurnalistikos profesionalų konsorciumas paskelbė išsamų pranešimą apie vienos Kinijos šeimos verslo ryšius su buvusiu energetikos ministru ir su buvusiu ministro pirmininko kabineto vadovu⁽⁵⁾; kadangi įtariama, kad ta Kinijos šeima atliko pagrindinį vaidmenį derybose dėl Kinijos valstybės valdomos Šanchajaus elektrinės 380 mln. EUR investicijos į Maltos valstybinę energetikos bendrovę „Enemalta“, be to, jai priklauso bendrovės „Dow’s Media Company“ ir „Macbridge“, o pastaroji planavo sumokėti iki 2 mln. USD dydžio sumą buvusio energetikos ministro ir buvusio ministro pirmininko kabineto vadovo kontroliuojamoms Panamos įmonėms; kadangi Daphnės Caruanos Galizios nužudymo metu šių verslo sandorių tyrimai buvo pagrindinė jos darbo tema;
- K. kadangi 2019 m. pabaigoje pradėtas ir iki šiol tebevyksta viešas nepriklausomas Daphnės Caruanos Galizios nužudymo tyrimas;
- L. kadangi vienam iš įtariamųjų nagrinėjamoje Daphnės Caruanos Galizios nužudymo byloje buvo suteikta prezidento amnestija dėl jo dalyvavimo kitoje atskiroje byloje ir jis davė liudytojo parodymus prisaikdintas teisme; kadangi jis savo parodymuose užsiminė, kad buvęs ekonomikos ministras galėjo dalyvauti sąmoksle nužudyti žurnalistą ir kad kitas laikinai ėjęs pareigas vyriausybės ministras dalyvavo vykdant didelio masto nusikaltimą, ir tai paskatino spėliones dėl 2010 m. Kormio mieste HSBC banko būstinėje bandyto įvykdyti apiplėšimo, kurio metu įvyko susišaudymas su policija;

(5) *Special Report: Money trail from Daphne murder probe stretches to China*, „Reuters“, 2021 m. kovo 29 d.

2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis

- M. kadangi įtariama, jog buvusi Maltos teisingumo, lygybės ir valstybės valdymo ministerijos parlamentinė sekretorė, atsakinga už pilietines teises ir reformas, priėmė pinigus iš asmens, kaltinamo užsakiusio Daphnės Caruanos Galizios nužudymą, po to, kai ji, jos pačios teigimu, tarpininkavo sudarant numatomą nekilnojamojo turto pardavimo sandorį 2019 m.; kadangi tas turto pardavimas niekada neįvyko;
- N. kadangi susirūpinimas dėl kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu padėties Maltoje tebėra didelis, kaip išdėstyta Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje; kadangi esami prevencijos, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo standartai akivaizdžiai nėra pakankamai griežti; kadangi tai gali pakenkti piliečių pasitikėjimui valdžios institucijomis ir dėl to gali atsirasti pavojingų nusikalstamų grupuočių ir valdžios institucijų ryšių; kadangi visų pirma korupcija sudaro sąlygas organizuotam nusikalstamumui; kadangi yra pradėtas struktūrinių reformų projektas siekiant šalinti spragas ir stiprinti kovos su korupcija institucinę sistemą, įskaitant teisėsaugą ir prokuratūrą;
- O. kadangi žurnalistams, ypač tiriamosios žurnalistikos atstovams ir ne tik jiems, vis dažniau iškeliamos vadinamosios strateginės bylos prieš visuomenės dalyvavimą (SLAPP), taip siekiant trukdyti žurnalistų darbui ir išvengti viešosios kontrolės bei institucijų atskaitomybės, slopinant žiniasklaidos laisvę; kadangi Daphnės Caruanos Galizios nužudymo metu jos turtas buvo išaldytas dėl taikytų atsargumo priemonių, susijusių su keturiomis buvusio Maltos ekonomikos ministro ir jo padėjėjo iškeltomis bylomis dėl šmeižto; kadangi, įskaitant tas bylas, jos nužudymo metu iš viso buvo 42 nagrinėjamos civilinės bylos prieš ją dėl šmeižto, tarp jų viena tuometinio ministro pirmininko, dvi tuometinio turizmo ministro ir dvi tuometinio ministro pirmininko kabineto vadovo iškeltos bylos;
- yra labai susirūpinęs dėl naujausių Daphnės Caruanos Galizios nužudymo tyrimų metu išaiškėjusių aplinkybių, ypač dėl galimo vyriausybės ministrų ir politinio pasitikėjimo pareigūnų dalyvavimo; pripažįsta pažangą, padarytą vykdant nužudymo tyrimus; tačiau pakartoja, kad, atsižvelgiant į neseniai išaiškėjusias aplinkybes, kyla naujų klausimų dėl šios bylos ir susijusių tyrimų;
 - ragina Maltos Vyriausybę skirti visus reikalingus išteklius, kad būtų įvykdytas teisingumas ne tik kiekvienam prie Daphnės Caruanos Galizios nužudymo prisidėjusiam asmeniui, bet ir tiems, kurie susiję su visomis kitomis šiuo metu tiriamomis bylomis ar pranešimais dėl jos atskleistų faktų prieš tai, kai ji buvo nužudyta; tiki, kad Daphne Caruana Galizia atliko labai svarbų darbą atskleidžiant korupciją Maltoje ir kad pastaruoju metu per susijusius tyrimus nustatyti dalykai patvirtina didžiulę nepriklausomos žiniasklaidos ir aktyvios pilietinės visuomenės, kaip pamatinių teisingumo, demokratijos ir teisinės valstybės ramsčių, svarbą;
 - pakartoja savo raginimą visapusiškai ir nuolat įtraukti Europolą visais nužudymo tyrimo ir visų susijusių tyrimų aspektais; ragina stiprinti Europolo dalyvavimą, nes jis duoda rezultatų;
 - teigiamai vertina tęsiamą viešą nepriklausomą Daphnės Caruanos Galizios nužudymo tyrimą; ragina Maltos Vyriausybę ir kompetentingas institucijas visiškai įgyvendinti visas remiantis tuo tyrimu pateiktas rekomendacijas;
 - išreiškia susirūpinimą dėl pakartotinai siūlytos prezidento amnestijos ir naudojimosi ja su nužudymo byla susijusiomis aplinkybėmis; pabrėžia, kad siūlomi liudytojų parodymai dėl kitų nusikaltimų turėtų būti labai kruopščiai įvertinti ir tuo neturėtų būti naudojama kaip priemonė išvengti visiško teisingumo įvykdymo už nužudymą; vis dėlto pažymi, kad prezidento amnestija ir derybos dėl kaltinimų pripažinimo buvo du dalykai, padėję 2019 m. lapkričio mėn. suimti vieną nužudymo užsakytoją įtariamą asmenį;
 - pripažįsta, nors ir labai vėlai padarytą, pažangą vykdant kai kuriuos susijusių pinigų plovimo ir korupcijos bylų tyrimus, ypač dėl buvusio ministro pirmininko kabineto vadovo dalyvavimo; tačiau pabrėžia, kad naujausi liudytojų parodymai ir išaiškėjusios aplinkybės atskleidė naujų įtartinų faktų ir duomenų apie galimas nusikalstamas veikas, todėl ragina Maltos valdžios institucijas taip pat nedelsiant pradėti ir vykdyti tų bylų tyrimus, įskaitant galimus valstybės pareigūnų bandymus nuslėpti įrodymus ir trukdyti tyrimams ir teismo procesams;

2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis

7. mano, kad visi įtarimai korupcija ir sukčiavimu, ypač aukštu politiniu lygmeniu, turėtų būti ištirti ir dėl to turėtų būti vykdomas atitinkamai griežtas ir tinkamo lygio baudžiamasis persekiojimas, taip pat dėl galimo užsienio subjektų dalyvavimo; abejoja, ar yra tinkama, kad įtarimus buvusiai parlamentinei sekretorei, atsakingai už pilietines teises ir reformas, tirtų tik viešojo gyvenimo standartų laikymosi priežiūros pareigūnas;

8. pakartoja, kad kovą su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir žurnalistų bauginimu Maltos Vyriausybė turi laikyti savo pagrindiniu prioritetu;

9. pripažįsta, kad 2021 m. balandžio 20 d. sprendimu ES Teisingumo Teismas nustatė, jog 2016 m. Maltos konstitucinės reformos nuostatomis dėl teisminių institucijų narių skyrimo sustiprintas teismų nepriklausomumas ir todėl jos atitinka ES teisę;

10. labai apgailestauja dėl to, kad metams bėgant Maltoje vykstantys procesai lėmė dideles ir nuolatines grėsmes teisei valstybei, demokratijai ir pagrindinėms teisėms, taip pat sukėlė abejonių dėl žiniasklaidos laisvės, teisėsaugos ir teismų nepriklausomumo nuo politinio kišimosi ir taikių susirinkimų laisvės; mano, kad turėtų būti labiau sustiprintos valdžių atskyrimo konstitucinės garantijos; pažymi, kad įgyvendinus kai kurias Komisijos, Europos Tarybos ir Venecijos komisijos rekomendacijas Maltos Vyriausybė padarė su teisinės valstybės principo laikymusi susijusią pažangą; ragina Maltos Vyriausybę tęsti savo institucijų stiprinimo pastangas;

11. yra labai susirūpinęs dėl kai kurių Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos išvadų dėl Maltos, ypač dėl joje „išsiskynusių korupcijos modelių“; tačiau teigiamai vertina tai, kad pradėtas struktūrinių reformų projektas; pakartoja savo raginimą, kad Komisija naudotųsi visomis jai prieinamomis priemonėmis ir procedūromis siekdama, kad būtų užtikrintas visiškas ES teisės aktų laikymasis, susijęs su teismų sistemų veiksmingumu, kova su pinigų plovimu, bankų priežiūra, viešaisiais pirkimais, taip pat miestų planavimu ir plėtra;

12. pakartoja savo raginimą Maltos valdžios institucijoms visapusiškai įgyvendinti visas neįgyvendintas Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos, Venecijos komisijos, Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) ir Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komiteto (MONEYVAL) rekomendacijas; mano, kad rekomendacijos dėl nacionalinio parlamento ir parlamento narių, Konstitucinio Teismo sprendimų ir specializuotų teismų poveikio turėtų būti tinkamai įgyvendintos; ragina Maltos valdžios institucijas prašyti Venecijos komisijos nuomonės dėl jos rekomendacijų laikymosi; pasiūlo teisę pats pateikti tokį prašymą pagal Venecijos komisijos statuto 3 straipsnio 2 dalį ir Europos Tarybos ir Europos Sąjungos susitarimo memorandumo 28 dalį;

13. pripažįsta, kad Daphnės Caruanos Galizios nužudymas paskatino pradėti reformas siekiant gerinti žurnalistų apsaugą ir ginti žiniasklaidos laisvę; tačiau pabrėžia, kad Maltos valdžios institucijos turėtų imtis tolesnių akivaizdžių veiksmų ir nustatyti ilgalaikes teisėkūros ir politikos priemones, kuriomis būtų užtikrinama kritinei ir nepriklausomai žurnalistikai Maltoje palanki aplinka ir politikų bei pareigūnų atskaitomybė, visų pirma siekiant užkirsti kelią prieš žurnalistus nukreiptiems grasinimams, priekabiavimui, patyčioms ir nužmoginančiam puolimui internete ir už juos bausti; ragina Maltos Vyriausybę spręsti susirūpinimą keliančias problemas, susijusias su žiniasklaidos laisve ir žiniasklaidos reguliavimo institucijų bei viešosios ir privačios žiniasklaidos nepriklausomumu nuo politinio kišimosi, taip pat su socialiniuose tinkluose dažnėjančia neapykantos retorika;

14. yra labai susirūpinęs dėl žalingo pilietybės ir leidimo gyventi suteikimo programų poveikio ES pilietybės vientisumui; primena neseniai atskleistus faktus, susijusius su negriežtu natūralizacijai taikomų gyvenamosios vietos reikalavimų aiškinimu, taip pat su tarpininkų vaidmeniu ir valstybės pareigūnų dalyvavimu; pakartoja savo raginimą Maltos valdžios institucijoms užtikrinti skaidrumą ir nutraukti pilietybės ir leidimo gyventi suteikimo investuotojams programas, o ne jas keisti; ragina Komisiją kuo greičiau pateikti pagrįstą nuomonę dėl atitinkamos pažeidimo bylos;

15. pažymi, kad tiriamosios žurnalistikos atstovų ir informatorių apsauga yra itin svarbus visuomenės interesas; atkreipia dėmesį į tarptautinių ir Maltos pilietinės visuomenės organizacijų atliekamą pagrindinį vaidmenį tęsiant Daphnės Caruanos Galizios tyrimus; ragina Maltos valdžios institucijas visomis išgalėmis ir visada užtikrinti žurnalistų ir informatorių asmeninę ir jų pragyvenimo šaltinių, taigi ir jų nepriklausomumo apsaugą; ragina Maltos valdžios institucijas greitai įgyvendinti Direktyvą (ES) 2019/1937⁽⁶⁾;

⁽⁶⁾ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).

2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis

16. ragina Komisiją pasiūlyti ES teisės aktus, skirtus kovai su strateginėmis bylomis prieš visuomenės dalyvavimą (SLAPP), siekiant apsaugoti žurnalistus nuo nepagrįsto bylinėjimosi; tuo tarpu ragina Maltos valdžios institucijas taikyti vidaus teisės aktus dėl SLAPP; pabrėžia, kad kovojant su korupcija ir netinkamu administravimu reikėtų skirti ypatingą dėmesį ir finansinę ar fiskalinę paramą tiriamajai žurnalistikai kaip priemonei, tarnaujančiai visuomenės labui; pabrėžia, kad reikalingi greito reagavimo į spaudos ir žiniasklaidos laisvės pažeidimus mechanizmai, taip pat tarpvalstybinis tiriamosios žurnalistikos fondas;

17. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Komisijai, Tarybai, valstybių narių vyriausybėms bei parlamentams, Europos Tarybai ir Maltos Respublikos Prezidentui.
